

AMU = DAMU + FAMU + HAMU

POSUDEK OPONENTA

písenné vysokoškolské kvalifikační práce

Program: Magisterský
Obor: Pantomima
Student: VOTOČKOVÁ Kateřina
Název práce: SYMBOL A MIMICKÉ DIVADLO
Vedoucí písenné práce: SOPROVÁ Jana
Oponent písenné práce: BENČÍK Juraj

Klasifikace

	A	B	C	D	E	F
Volba tématu	X					
Formulace cílů práce				X		
Volba metodiky zpracování					X	
Splnění cílů práce				X		
Obsah práce			X			
Práce s prameny a zdroji informací (citace, odkazy a poznámky)			X			
Struktura a formální úprava práce				X		
Stylistická úroveň textu a přesvědčivost argumentace			X			
Jazyková úroveň textu (gramatika, pravopis)		X				
Aktuálnost a odborný přínos práce				X		

Text posudku

Od práce s tímto titulom som si hned po jeho prečítaní sľuboval veľmi vzrušujúci príbeh cesty za tajomstvom podstaty neverbálnej javiskovej komunikácie. Keď som príbeh začal čítať, stále viac som nadobúdala dojem, že z pátrania za svetlom osvietenia sa stáva putovanie hlbokým podzemím nevedomia, spestrované odhaľovaním vedľajších chodieb hmlistého marenia a prepadlísk tušenia, ktoré často hrozia pádom na dno vzdelania a precíznu, analytickú, koncepčnú, rozumovú prácu často vystriedalo blúdenie hroziace celkovou stratou orientácie. V závere celej práce som sa s úľavou dozvedel, že

AMU = DAMU + FAMU + HAMU

aj sama autorka si uvedomila rozsah bludiska do ktorého vstúpila a priznáva svoju kapituláciu pred cieľovou páskou výroku „HEURÉKA!“

Ale začnime od začiatku a poďme po poriadku.

Abstrakt: „Symbol sám o sobě je více vizuální nežli verbální, a proto právě v nonverbálním divadle funguje jako jeden ze základních stavebních prvků inscenace.“ (str.5) Už v úvode práce, pri tejto takmer klúčovej vete, som zbystril svoju pozornosť. Študentka pantomímy sa takmer úplne vzdáva štyroch komunikačných kanálov a necháva diváka neverbálneho divadla zabudnúť na sluch, čuch, hmat i chuť a pojmy slovné izoluje od dojmov, aj obrazových. Pojem „vizuální“ pokiaľ mi je známe zodpovedá pojmom, optický, videný, viditeľný, jednoducho prijímaný zrakom, zrakovým orgánom – okom. Akoby tu vznikol pomyselný konflikt medzi obrazom a slovom: „... více vizuální nežli verbální“. Lenže my poznáme celý jeden literárny smer, ktorý sa nazýva symbolizmus. A literárni autori tohto smeru popísali množstvo znakov – písmen (obrázkových symbolov označujúcich hlásky), z ktorých zložili množstvo znakov – slov (pojmov označujúcich skutočnosti), v ktorých použili množstvo znakov – symbolov (obrazných vyjadrení označujúcich skryté súvislosti medzi jednotlivými skutočnosťami). A poznáme hudobné a zvukové znaky – hromobitie, umieráčik, slávnostná fanfára, tikot hodín a podobne, ktoré vždy znova a znova slúžia všetkým bez rozdielu vzdelania na okamžité pochopenie situácie a jej významu – sú tu aj zvukové signály (sign – znak, angl. pôvodne signum, lat.): siréna, hvizd píšťalky atd.... A keď herec pantomímy (alebo mimického divadla) viditeľne pokrčí nosom v reakcii na svoju konkrétnu predstavu konkrétneho zápachu, divákove receptory čuchu automaticky vytvoria analogickú ilúziu a divák pocíti konkrétny zápach vo svojom nose (senzitivnejší diváci dokonca pocítia následky tohto impulzu aj vo zvyšku tela, napríklad v žalúdku), je to znak vizuálny, vnímaný očami, pôsobiaci však na čuch (a zvyšok tela). Následne vo svojej predstave uvidí divák príčinu zápachu, podmienenú ilúziou receptorov čuchu a až úplne na záver tohto procesu vnímania je mimický znak herca verbalizovaný a divák vo svojej hlave formuluje slovo: „hovno“. V konečnom výsledku teda optický, vizuálny znak mimický, komunikujúci s divákovým čuchom, má svoj úplne presný rozmer verbálny. Vzťahy medzi symbolmi, archetypmi a príbehmi sú teda v mimickom divadle očividne omnoho zložitejšie ako sa v úvode práce postuluje. Začal som byť v ďalšom texte ostražitý a hľadal som v ňom predovšetkým vysvetlenie pojmu javiskový symbol, znak, znamenie, signál ... hlbší, skrytý význam.

Úvod: „Chci akci. Nechci se stále soustředit na informace, které musím logicky zpracovávat, tedy využívat raciono. Daleko atraktivnější je pro mne jakýsi intuitivní běh myšlenek. Ty však nejsou poskládány zcela nelogicky, vyplývají jak z mých znalostí, tak z mého vědomí i nevědomí. Pak si kladu otázku, jak moc individuální je vnímání např. divadelního představení. Pokud se jedná o kus, kde se nepoužívá slovo, je divák nucen jednotlivé akce rozkódovat, pochopit.“ (str.8) Myslím si, že práve táto definícia vzťahu k divadlu, špeciálne k neverbálnemu divadlu, potvrdzuje, že študentka sa dostáva sama, z vlastnej vôle, na pokraj analytickej, racionálnej úvahy o pojme a obsahu predmetu svojho štúdia, púšťajúc sa do hmlistých vôd tušení a mámenia pocitov. Pravdupovediac, myslím si, že takýto prístup je veľmi vhodný pre tie rozmery, situácie, prvky a konania, ktoré majú mať v neverbálnom javiskovom diele viac tanečný, abstraktný a výhradne citový rozmer. Ak však máme javiskové dielo naplniť dramatickým príbehom – rozprávaním deja rečou tela, akokoľvek

AMU = DAMU + FAMU + HAMU

fiktívnym všeplatným a efemérnym, je potrebné zaujať aj postoj výsostne racionálny a rozumovou analýzou výrazových prostriedkov byť schopný pojmy pomenovať a obsah predmetu spoznať, aby sme mohli tvoriť dielo vedome a účelne. „Môže tedy proces emočného zaujetí probíhat na úrovni kolektivního nevědomí nebo vše probíhá na individuální rovině?“(str.8) Všetko sa pravdepodobne deje na úrovni vedomej a zároveň aj na úrovni nevedomej, v kolektívnej korelácii individualít, lenže táto psychologicko-sociologická téma pred študentkou otvorila neprehľadný labyrint nespočetného množstva odbočiek od zvolenej témy. V nasledujúcich kapitolách sa snažila nájsť vysvetlenie vnímania neverbálneho javiskového diela podľa rôznych psychologických, estetických a umeleckých prístupov, škôl a osobností a snažila sa odpovedať na dosiaľ vlastne neobjasnené a pravdepodobne asi ani nepreskúmateľné otázky. Zo zorného uhla sa jej stále viac a viac vytrácala hlavná téma – symbol v mimickom divadle, a predovšetkým jej racionálna, remeselná analýza a syntéza vlastných poznatkov. Vlastne až po koniec šiestej kapitoly sú to hlavne rôzne citácie rôznych definícií a rôznych názorov. Akoby príprava na skutočné bádanie a skutočné výsledky vlastnej analytickej práce.

Ale, vďaka bohu, stalo sa. V siedmej kapitole som konečne objavil študentku, ktorá sa začala zaoberať zvolenou témou. Všetky písmená pred tým by sme, podľa mňa, mohli z práce ponechať len v študentkinej hlave, ako prípravu na analýzu jedného javiskového diela. Diela veľmi symbolického. Z rozboru inscenácie Uroboros jasne vidieť, že študentka výsostne racionálne hodnotí a pomenováva aj svoje pocity, ktoré v nej dielo vyvolalo aj vedomé a uvedomené poznania súvislostí a formulované pojmy, slovné pojmy, ktoré dielo v jej mysli evokovalo. Snaží sa nájsť a nachádza znak v konkrétnom pohybe herečky: „otáčení se dokola.“, v konkrétnom zvukovom prvku: „Na začátku je tma. Stejně jako v okamžiku zrození. Slyšíme šepot a skřehotavé zvuky, kterými je celý proces doprovázen.“, alebo dokonca aj v konotáciách slovného pojmu chvostožrút : „A co podle mytického výkladu znamená Uroboros? Je to had, požírající svůj vlastní ocas. Je symbolem cyklické povahy všeho. Bytí bez začátku a bez konce. Uroboros - symbol jednoty, věčnosti, nekonečna.“, čím vlastne v závere práce vyvracia svoj postulát z abstraktu o rozporupnosti symbolu : „... více vizuální nežli verbální“.

Pre mňa by bolo veľmi vzrušujúce a zaujímavé, keby siedmou kapitolou – analýzou symboliky konkrétneho predstavenia Uroboros práca začínala a pokračovala by v druhej časti pokusom o autorské zovšeobecnenie zistení vyplývajúcich z analýzy tohto konkrétneho javiskového diela s ambíciou vytvoriť možno syntézu vlastných poznatkov v prehľadnom koncepte rozdelenia javiskových výrazových prostriedkov neverbálneho divadla na jednotlivé kategórie vo vzťahu k možnosti využiť ich ako javiskový znak, prípadne s výsledkom akejsi komplexnej štruktúry metodiky využitia týchto poznatkov pri tvorbe neverbálneho javiskového diela.

Ale to sú už možno výzvy na pokračovanie. Prajem študentke v jej tvorivom živote veľa úspechov a ak sa rozhodne pokračovať v práci bádateľskej, veľa inšpirácií pri jej prípadnom doktorandskom štúdiu.

Otázky k obhajobě

AMU = DAMU + FAMU + HAMU

1. „...pak se odehraje věc, která vás zaujme, i když přesně nevíte, co to znamená, proč se to děje a nedokážete jí zcela porozumět či ji pojmenovat?“ Stalo sa vám niekedy niečo podobné, nielen ako diváčke, ale aj ako herečke pantomímy? Ak áno, kedy? Ako ste postupovali ďalej vo svojej práci?
2. Keby ste mali rozdeliť výrazové prostriedky herca pantomímy a celého divadla pantomímy na dva základné druhy a na ich jednotlivé formy, ako by ste postupovali ?
3. Ktoré zvukové výrazové prostriedky mimického divadla sú autentické, pravé, živé, komunikujúce priamo, teda obojsmerne a ktoré sú umelé, sprostredkované, komunikujúce len jednosmerne? Jako by stze podľa tejto metodiky rozdelila zvukové znaky?
4. Ako by ste rozdelili javiskové znaky podľa množstva významov, ktoré v kontexte inscenácie obsahujú a môžu v divákovi evokovať?
5. Čo iné ako znaky obsahuje inscenácia mimického divadla?

Celkové hodnocení

Práci k obhajobě:

doporučuji

Navrhují hodnocení:

D

A	výborný výkon převyšující daná kritéria
B	nadprůměrný standard s minimem chyb
C	průměrný výkon s přijatelným počtem chyb
D	přijatelný výkon s větším počtem chyb
E	výkon vykazuje minimální naplnění kritérií
F	nepřijatelný výkon

Datum: 6/5/2016

.....
JURAJ BENČÍK